

I

(Lagstiftningsakter)

DIREKTIV

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2010/41/EU

av den 7 juli 2010

om tillämpning av principen om likabehandling av kvinnor och män som är egenföretagare och om upphävande av rådets direktiv 86/613/EEG

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD
ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktions-
sätt, särskilt artikel 157.3,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommit-
téns yttrande ⁽¹⁾,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽²⁾, och

av följande skäl:

(1) Enligt rådets direktiv 86/613/EEG av den 11 december 1986 om tillämpningen av principen om likabehandling av kvinnor och män med egen rörelse, bland annat jordbruk, samt om skydd för kvinnor med egen rörelse under havandeskap och moderskap ⁽³⁾ ska principen om likabehandling av kvinnor och män som är egenföretagare eller medhjälpare vid utövandet av sådan verksamhet säkerställas i medlemsstaterna. När det gäller egenföretagare och makar till egenföretagare har direktiv 86/613/EEG inte varit särskilt effektivt och dess tillämpningsområde behöver ses över, eftersom könsdiskriminering och trakasserier också förekommer på andra områden än inom lönearbetet. För tydlighetens skull bör direktiv 86/613/EEG ersättas med det här direktivet.

(2) I sitt meddelande av den 1 mars 2006 *En färdplan för jämställdhet* anger kommissionen att den vill försöka förbättra samhällsstyrningen för jämställdhet genom att se över den gällande jämställdhetslagstiftning i unionen som inte omfattas av 2005 års omarbetning i syfte att vid behov uppdatera, modernisera och omarbete den. Direktiv 86/613/EEG omfattades inte av omarbetningen.

(3) I sina slutsatser av den 5 och 6 december 2007 om god balans mellan kvinnors och mäns roller vad avser arbete, tillväxt och social sammanhållning uppmanade rådet kommissionen att överväga behovet av att se över direktiv 86/613/EEG för att säkerställa att rättigheterna vid föräldraskap för egenföretagare och deras medhjälpande makar tillgodoses.

(4) Europaparlamentet har upprepade gånger uppmanat kommissionen att se över direktiv 86/613/EEG särskilt för att öka skyddet för kvinnor som är egenföretagare under havandeskap och moderskap och förbättra situationen för makar till egenföretagare.

(5) Europaparlamentet har redan klargjort sin ståndpunkt i dessa frågor i sin resolution av den 21 februari 1997 om situationen för medhjälpande makor och makar till egna företagare ⁽⁴⁾.

(6) I sitt meddelande av den 2 juli 2008 *En förnyad social agenda: Möjligheter, tillgång och solidaritet i framtidens Europa* har kommissionen bekräftat behovet av att vidta åtgärder mot den bristande jämställdheten inom entreprenörskap och förbättra möjligheterna att förena privatliv och yrkesliv.

⁽¹⁾ EUT C 228, 22.9.2009, s. 107.

⁽²⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 6 maj 2009 (ännu ej offentliggjord i EUT), rådets ståndpunkt vid första behandlingen av den 8 mars 2010 (EUT C 123 E, 12.5.2010, s. 5). Europaparlamentets ståndpunkt av den 18 maj 2010.

⁽³⁾ EGT L 359, 19.12.1986, s. 56.

⁽⁴⁾ EGT C 85, 17.3.1997, s. 186.

- (7) Det finns redan ett antal rättsakter om tillämpning av principen om likabehandling som även omfattar egenföretagare, särskilt rådets direktiv 79/7/EEG av den 19 december 1978 om successivt genomförande av principen om likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet i fråga om social trygghet⁽¹⁾ och Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/54/EG av den 5 juli 2006 om genomförandet av principen om lika möjligheter och likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet⁽²⁾. Det här direktivet bör därför inte vara tillämpligt på de områden som redan omfattas av andra direktiv.
- (8) Detta direktiv påverkar inte medlemsstaternas behörighet att organisera sina system för socialt skydd. Medlemsstaternas exklusiva behörighet att organisera sina system för socialt skydd inbegriper bland annat beslut om inrättande, finansiering och förvaltning av sådana system och därtill hörande institutioner samt innehållet i och utlämnandet av förmåner, bidragsnivån och villkor för tillgång.
- (9) Detta direktiv bör tillämpas på egenföretagare och deras makar eller, om och i den utsträckning de erkänns i nationell lagstiftning, deras livspartner, om dessa regelmässigt deltar i företagets verksamhet på de villkor som fastställts i nationell lag. För att förbättra situationen för dessa makar och, om och i den utsträckning de erkänns i nationell lagstiftning, för livspartner till egenföretagare, bör deras arbete erkännas.
- (10) Det här direktivet bör inte tillämpas på områden som omfattas av andra direktiv om tillämpning av principen om likabehandling av kvinnor och män, framför allt rådets direktiv 2004/113/EG av den 13 december 2004 om genomförande av principen om likabehandling av kvinnor och män när det gäller tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster⁽³⁾. Bland annat artikel 5 i direktiv 2004/113/EG om försäkringar och därmed sammanhängande finansiella tjänster förblir tillämplig.
- (11) För att förhindra könsdiskriminering bör detta direktiv tillämpas på såväl direkt som indirekt diskriminering. Trakasserier och sexuella trakasserier bör betraktas som diskriminering och bör därför förbjudas.
- (12) Detta direktiv bör inte påverka de rättigheter och skyldigheter avseende äktenskaplig status eller familjestatus som fastställs i nationell lagstiftning.
- (13) Principen om likabehandling bör omfatta förhållanden mellan egenföretagare och tredje parter inom tillämpningsområdet för detta direktiv, men inte förhållanden mellan egenföretagaren och hans eller hennes make eller livspartner.
- (14) När det gäller egenföretagande betyder principen om likabehandling att det inte får förekomma någon könsdiskriminering, till exempel när det gäller att starta, utrusta eller utöka en affärsverksamhet eller starta eller utöka någon annan form av verksamhet som egenföretagare.
- (15) Enligt artikel 157.4 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt får medlemsstaterna behålla eller besluta om åtgärder som rör särskilda förmåner för att göra det lättare för det underrepresenterade könet att bedriva verksamhet som egenföretagare eller för att förebygga eller kompensera nackdelar i yrkeskarriären. I princip bör åtgärder såsom positiv särbehandling som syftar till att jämställdhet införs i praktiken inte anses bryta mot den rättsliga principen om likabehandling av kvinnor och män.
- (16) Det är nödvändigt att säkerställa att villkoren för att bilda ett bolag mellan makar eller, om och i den utsträckning de erkänns i nationell lagstiftning, livspartner inte är mer restriktiva än villkoren för att bilda ett bolag mellan andra personer.
- (17) Med avseende på deras deltagande i familjeföretagets verksamhet bör också makar och, om och i den utsträckning de erkänns i nationell lagstiftning, livspartner till egenföretagare vara berättigade att komma i åtnjutande av socialt skydd om egenföretagaren har tillgång till ett system för socialt skydd. Medlemsstaterna bör åläggas att vidta nödvändiga åtgärder för att organisera detta sociala skydd i enlighet med nationell lagstiftning. Särskilt är det upp till medlemsstaterna att besluta om detta sociala skydd bör genomföras på obligatorisk eller frivillig grund. Medlemsstaterna kan föreskriva att detta sociala skydd kan stå i proportion till deltagandet i egenföretagarens verksamhet och/eller till avgiftsnivån.
- (18) Den ekonomiska och fysiska utsattheten för gravida egenföretagare och gravida makar och, om och i den utsträckning de erkänns i nationell lagstiftning, gravida livspartner till egenföretagare gör det nödvändigt för dem att få rätt till förmåner vid graviditet och moderskap. Medlemsstaterna bibehåller sina befogenheter att organisera sådana förmåner, inklusive att fastställa avgiftsnivåerna och bestämma förmåner och utbetalningar, förutsatt att minimikraven i detta direktiv följs. Särskilt kan de fastställa under vilken period före och/eller efter nedkomsten som rätten till förmåner vid graviditet och moderskap ska beviljas.

⁽¹⁾ EGT L 6, 10.1.1979, s. 24

⁽²⁾ EUT L 204, 26.7.2006, s. 23.

⁽³⁾ EUT L 373, 21.12.2004, s. 37.

- (19) Kvinnor som är egenföretagare och kvinnor som är makar till egenföretagare eller, om och i den utsträckning de erkänns i nationell lagstiftning, kvinnor som är livspartner till egenföretagare, ska beviljas förmåner vid graviditet och moderskap under lika lång tid som mammaledigheten för anställda som för tillfället gäller på unionsnivå. Om längden på mammaledigheten ändras på unionsnivå bör kommissionen i en rapport till Europaparlamentet och rådet bedöma om längden på den period under vilken förmåner vid graviditet och moderskap beviljas kvinnor som är egenföretagare och kvinnor som är makar eller livspartner till egenföretagare, som avses i artikel 2, också bör ändras.
- (20) I syfte att beakta de specifika dragen i egenföretagares verksamhet bör kvinnor som är egenföretagare och kvinnor som är makar eller, om och i den utsträckning de erkänns i nationell lagstiftning, kvinnor som är livspartner till egenföretagare ges tillgång till eventuella befintliga tjänster som tillhandahåller en tillfällig ersättare så att det blir möjligt för dem att göra avbrott i sin yrkesverksamhet vid graviditet eller moderskap eller till eventuella befintliga nationella sociala tjänster. Tillgång till sådana tjänster kan utgöra ett alternativ till eller en del av ersättningen vid graviditet och moderskap.
- (21) Personer som har utsatts för könsdiskriminering bör tillförsäkras ett lämpligt rättsligt skydd. För ett effektivare skydd bör föreningar, organisationer och andra juridiska personer ges befogenhet att, på det sätt medlemsstaterna bestämmer, engagera sig antingen på den utsatta personens vägnar eller för att stödja personen, utan att detta påverkar tillämpningen av de nationella regler som rör ombud och försvar vid domstol.
- (22) Skyddet av egenföretagare, makar till egenföretagare och, om och i den utsträckning de erkänns i nationell lagstiftning, livspartner till egenföretagare mot könsdiskriminering bör stärkas genom att det i varje medlemsstat inrättas ett eller flera organ med behörighet att analysera problemen, undersöka tänkbara lösningar och ge praktiskt stöd till personer som utsatts för diskriminering. Dessa organ kan vara desamma som de som på nationell nivå har till uppgift att genomföra principen om likabehandling.
- (23) I detta direktiv fastställs minimikrav, vilket ger medlemsstaterna möjlighet att behålla eller införa mer förmånliga bestämmelser.
- (24) Eftersom målet för den föreslagna åtgärden, nämligen att säkra en enhetlig och hög nivå på skyddet mot diskriminering i alla medlemsstater, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, och bättre kan uppnås på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europe-

iska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Syfte

1. Detta direktiv fastställer en ram för genomförande i medlemsstaterna av principen om likabehandling av kvinnor och män som är egenföretagare eller medhjälpare vid utövandet av sådan verksamhet på de områden som inte omfattas av direktiven 2006/54/EG och 79/7/EEG.

2. Genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män när det gäller tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster ska även fortsättningsvis omfattas av direktiv 2004/113/EG.

Artikel 2

Tillämpningsområde

Detta direktiv omfattar:

- egenföretagare, nämligen alla personer som utför förvärvsarbete för egen räkning i enlighet med de villkor som fastställs i nationell lagstiftning,
- egenföretagares makar eller, om och i den utsträckning de erkänns i nationell lagstiftning, livspartner till egenföretagare som inte är anställda eller delägare och som i enlighet med villkoren i nationell lagstiftning regelmässigt deltar i egenföretagarens verksamhet och utför samma arbetsuppgifter eller är medhjälpare.

Artikel 3

Definitioner

I detta direktiv gäller följande definitioner:

- direkt diskriminering*: när en person på grund av kön behandlas mindre förmånligt än en annan person behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation,
- indirekt diskriminering*: när en skenbart neutral bestämmelse eller ett skenbart neutralt kriterium eller förfaringssätt särskilt missgynnar personer av ett visst kön jämfört med personer av det andra könet, om inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringssättet objektivt kan motiveras av ett berättigat mål och medlen för att uppnå detta mål är lämpliga och nödvändiga,

- c) *trakasserier*: när ett oönskat beteende som har samband med en persons kön förekommer och syftar till eller leder till att en persons värdighet kränks och att en hotfull, fientlig, förnedrande, förödmjukande eller kränkande stämning skapas,
- d) *sexuella trakasserier*: när någon form av oönskat verbalt, icke-verbalt eller fysiskt beteende av sexuell natur förekommer som syftar till eller leder till att en persons värdighet kränks, särskilt när en hotfull, fientlig, förnedrande, förödmjukande eller kränkande stämning skapas.

Artikel 4

Principen om likabehandling

1. Principen om likabehandling betyder att det inte får förekomma någon som helst könsdiskriminering inom de offentliga eller privata sektorerna, vare sig direkt eller indirekt, till exempel när det gäller upprättande, utrustning eller utökning av affärsverksamhet eller startande eller utökning av någon annan form av verksamhet som egenföretagare.
2. På de områden som omfattas av punkt 1 ska trakasserier och sexuella trakasserier anses vara könsdiskriminering och ska därför förbjudas. Det förhållandet att en person avvisar eller låter bli att reagera mot ett sådant beteende får inte ligga till grund för ett beslut som gäller denna person.
3. På de områden som omfattas av punkt 1 ska en instruktion att diskriminera personer på grund av kön anses utgöra diskriminering.

Artikel 5

Positiv särbehandling

Medlemsstaterna får behålla eller besluta om åtgärder enligt artikel 157.4 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt i syfte att i praktiken säkerställa full jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet, till exempel åtgärder som främjar initiativ till förmån för kvinnors egenföretagande.

Artikel 6

Bildande av bolag

Utan att det påverkar de särskilda villkor för tillgång till vissa aktiviteter som gäller på samma sätt för bägge könen ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa att villkoren för att bilda ett bolag mellan makar eller, om och i den utsträckning de erkänns i nationell lagstiftning, mellan livspartner inte är mer restriktiva än villkoren för att bilda ett bolag mellan andra personer.

Artikel 7

Socialt skydd

1. När ett system för socialt skydd för egenföretagare finns i en medlemsstat, ska den medlemsstaten vidta nödvändiga åtgär-

der för att se till att makar och livspartner enligt artikel 2 b kan åtnjuta ett socialt skydd i enlighet med nationell lagstiftning.

2. Medlemsstaterna får besluta om det sociala skydd som avses i punkt 1 ska genomföras på obligatorisk eller frivillig grund.

Artikel 8

Förmåner vid graviditet och moderskap

1. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att se till att kvinnor som är egenföretagare och kvinnor som är makar och livspartner enligt artikel 2, i enlighet med nationell lagstiftning, kan beviljas en tillräcklig ersättning vid graviditet och moderskap så att det är möjligt för dem att göra avbrott i sin yrkesverksamhet för graviditet eller moderskap under minst 14 veckor.
2. Medlemsstaterna får besluta om den ersättning vid graviditet och moderskap som avses i punkt 1 ska beviljas på obligatorisk eller frivillig grund.
3. Den ersättning som avses i punkt 1 ska anses vara tillräcklig om den garanterar en inkomst som åtminstone motsvarar
 - a) den ersättning som den berörda personen skulle få ut vid ett avbrott i verksamheten som grundar sig på hennes hälsotillstånd och/eller
 - b) den genomsnittliga förlusten av inkomst eller vinst i förhållande till en jämförbar föregående period med förbehåll för eventuella gränobelopp i enlighet med nationell lagstiftning och/eller
 - c) någon annan familjerelaterad ersättning som fastställs i nationell lagstiftning, med förbehåll för eventuella gränobelopp i enlighet med nationell lagstiftning.

4. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att se till att kvinnor som är egenföretagare och kvinnor som är makar och livspartner enligt artikel 2 får tillgång till tjänster som tillhandahåller en tillfällig ersättare eller till befintliga nationella sociala tjänster. Medlemsstaterna får införa bestämmelser om att tillgång till dessa tjänster utgör ett alternativ till eller en del av den ersättning som avses i punkt 1 i den här artikeln.

Artikel 9

Tillvaratagande av rättigheter

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att alla som anser sig ha lidit förlust eller skada på grund av att principen om likabehandling inte har tillämpats på dem har tillgång till rättsliga eller administrativa förfaranden, inklusive förlikningsförfaranden när medlemsstaten anser detta lämpligt, för att säkerställa efterlevnaden av skyldigheterna enligt detta direktiv, även efter det att den situation i vilken diskrimineringen uppges ha förekommit har upphört.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att föreningar, organisationer eller andra rättsliga enheter som i enlighet med de kriterier som fastställs i deras nationella lagstiftning har ett berättigat intresse av att säkerställa att detta direktiv efterlevs får, på den klagande personens vägnar eller för att stödja denne, med hans eller hennes tillstånd, engagera sig i de rättsliga och/eller administrativa förfaranden som finns för att säkerställa efterlevnaden av skyldigheterna enligt detta direktiv.

3. Punkterna 1 och 2 ska inte påverka tillämpningen av nationella regler om tidsfrister för att väcka talan med avseende på principen om likabehandling.

Artikel 10

Kompensation eller gottgörelse

Medlemsstaterna ska i sina nationella rättsordningar införa nödvändiga bestämmelser för att säkerställa en verklig och ändamålsenlig kompensation eller gottgörelse, enligt vad medlemsstaterna bestämmer, för den förlust eller skada som lidits av den person som drabbats av könsdiskriminering, på ett sätt som är avskräckande och står i proportion till den skada som lidits. Sådan kompensation eller gottgörelse får inte begränsas av en i förväg fastställd övre gräns.

Artikel 11

Jämställdhetsorgan

1. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att det eller de organ som utsetts i enlighet med artikel 20 i direktiv 2006/54/EG också har behörighet för främjande, analys och övervakning av samt stöd för likabehandling av alla de personer som omfattas av det här direktivet, utan könsdiskriminering.

2. Medlemsstaterna ska se till att uppgifterna för de organ som avses i punkt 1 omfattar följande:

- a) Att på ett oberoende sätt bistå personer som utsatts för diskriminering som driver klagomål om diskriminering, utan att det påverkar rättigheterna för de personer som har blivit diskriminerade eller för föreningar, organisationer eller andra juridiska personer som avses i artikel 9.2.
- b) Att genomföra oberoende undersökningar om diskriminering.
- c) Att offentliggöra oberoende rapporter om och lämna rekommendationer i frågor som rör sådan diskriminering.
- d) Att på lämplig nivå utbyta tillgänglig information med motsvarande organ på europeisk nivå, exempelvis med Europeiska jämställdhetsinstitutet.

Artikel 12

Jämställdhetsintegrering

Medlemsstaterna ska aktivt ta hänsyn till målet att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män när de utarbetar och genomför lagar och andra författningar samt politiska beslut eller riktlinjer och verksamhet på de områden som avses i detta direktiv.

Artikel 13

Spridning av information

Medlemsstaterna ska se till att på lämpligt sätt på hela sitt territorium informera berörda personer om de bestämmelser som antas enligt detta direktiv och om relevanta bestämmelser som redan gäller.

Artikel 14

Skyddsnivå

Medlemsstaterna får införa eller behålla bestämmelser som är mer fördelaktiga när det gäller att upprätthålla principen om likabehandling mellan kvinnor och män än de som anges i detta direktiv.

Genomförandet av detta direktiv får under inga omständigheter utgöra skäl för att inskränka det skydd mot diskriminering som redan finns i medlemsstaterna på de områden som omfattas av detta direktiv.

Artikel 15

Rapporter

1. Medlemsstaterna ska senast den 5 augusti 2015 till kommissionen lämna all tillgänglig information om tillämpningen av detta direktiv.

Kommissionen ska utarbeta en sammanfattande rapport som ska läggas fram för Europaparlamentet och rådet senast den 5 augusti 2016. I den rapporten bör det tas hänsyn till eventuella ändringar av lagstiftningen om längden på anställdas mammaledighet. Vid behov ska rapporten åtföljas av förslag till ändringar av detta direktiv.

2. Kommissionen ska i sin rapport ta hänsyn till synpunkter från berörda intressenter.

Artikel 16

Genomförande

1. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 5 augusti 2012. De ska till kommissionen genast överlämna texten till dessa bestämmelser.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. Om särskilda svårigheter motiverar det får medlemsstaterna vid behov ges ytterligare en period på två år till och med den 5 augusti 2014 för att uppfylla artikel 7 och för att uppfylla artikel 8 när det gäller kvinnor som är makar och livspartner som avses i artikel 2 b.

3. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 17

Upphävande

Direktiv 86/613/EEG ska upphävas, med verkan från den 5 augusti 2012.

Hänvisningar till det upphävda direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet.

Artikel 18

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 19

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Strasbourg den 7 juli 2010.

På Europaparlamentets vägnar

J. BUZEK

Ordförande

På rådets vägnar

O. CHASTEL

Ordförande